

Turun Kaupunki

**Yhteenveto tilinpäätöksen
31.12.2015 tilintarkastuksesta**

6.5.2016
Raportin sivumäärä 11

Sisällys

1	Tarkastuksen tavoite	3
2	Yhteenveto tarkastuksesta	3
3	Tarkastuksen suorittaminen	3
4	Tarkastushavainnot	4
4.1	Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	4
4.2	Yleiset havainnot	5
4.3	Kirjanpitoaineistoa ja kirjanpidon hoitoa koskevat havaintomme	7
4.4	Tilinpäätöseräkohtaiset havainnot	8
4.5	Konsernitilinpäätös	10
5	Muut asiat	11
5.1	Raportointimme tilikauden aikana	11

1 Tarkastuksen tavoite

Vuoden 2015 tilintarkastus on suoritettu ennalta laaditun tarkastussuunnitelman mukaisesti.

Tilikauden päättymisen jälkeen on tarkastettu kaupungin tilinpäätös, konsernitilinpäätös, liikelaitosten ja taseyksiköiden erillistilinpäätökset sekä tilinpäätöksiä tukeva dokumentaatio.

Tarkastuksen tavoitteena on varmistua siitä, että tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen sekä erillis-tilinpäätökset antavat kuntalain 68 ja 68a §:n mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

2 Yhteenvedon tarkastuksesta

Tehdyn tilinpäätöstarkastuksen perusteella toteamme seuraavaa:

- Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin, sen konsernin ja liikelaitosten tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista.
- Tilinpäätös sisältää kuntalain sekä kirjanpitolain ja -asetuksen säännösten ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset osiot ja laskelmat. Tarkastuksemme perusteella meillä ei ole erityistä huomautettavaa tasekirjan sisällöstä tai rakenteesta.
- Vuonna 2015 kaupungin talous toteutui edellisvuoden tapaan talousarviossa ennustettua parempana. Toimintakate toteutui noin 26 milj. euroa talousarviota parempana. Vuosikatteeksi muodostui 60,2 milj. euroa, joka on noin 38 milj. euroa arvioitua korkeampi. Suunnitelman mukaisten poistojen määrä on 62,7 milj. euroa, joten vuosikate ei kuitenkaan ole riittänyt kattamaan poistojen määrää.
- Merkittäviä ylityksiä muutetun talousarvion mukaiseen toimintakatteeseen ei ollut, mutta haluamme kiinnittää huomiota siihen, että Vesiliikelaitoksen toimintakate toteutui talousarviota heikompana myös vuonna 2015, kuten edellisvuonnakin.
- Edellisvuoden tapaan sekä muistiotositteiden liitteiden puuttumisen että tase-erittelyjen tietojen osittaisen puutteellisuuden vuoksi emme voineet tarkastuksessa kaikilta osin varmistua tilinpäätökseen tehtyjen jaksotusten oikeellisuudesta. Niiltä osin kuin pyysimme ja saimme dokumentaatiota tai muuta taustamateriaalia yksiköistä jaksotusten tarkastamiseksi, olivat havaitsemamme virheet tai puutteet vähäisiä.
- Havaintoihimme perustuen esitämme huolestamme siitä, onko Kunnan Taitoalla tarjota Turun kaupungille riittävät resurssit siihen, että kaupungin tilinpäätös tulee laadittua kaikilta osin asianmukaisesti ja myös dokumentoitua ajantasaisesti.

3 Tarkastuksen suorittaminen

Tarkastusta tehtiin sekä Kunnan Taito Oy:n toimipisteessä että konsernihallinnon talouden ja rahoituksen yksikössä ja ns toimistotöinä maaliskuun aikana. Tarkastus sujui hyvässä yhteistyössä sekä kaupungin että Kunnan Taitoan henkilöstön kanssa.

Tilinpäätöstarkastukseen osallistuivat KPMG:n tarkastajista JHT, KHT Leif-Erik Forsberg, JHT, KHT Jorma Nurkkala, JHT, KHT Mari Säynätjoki, JHT, KHT Minna Havia-Niemi, JHT, KHT Pertti Keskinen, Fredrik Salonen ja Milla Koskinen.

4 Tarkastushavainnot

4.1 Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Vuonna 2015 kaupungin talous toteutui edellisvuoden tapaan talousarviossa ennustettua parempana. Koko kaupungin toimintatuotot toteutuivat noin 12 milj. euroa arvioitua suurempina ja toimintakulujen toteuma jäi noin 17 milj. euroa talousarviossa arvioitua alhaisemmaksi. Toimintakate toteutui siten noin 26 milj. euroa talousarviota parempana.

Toimintakulujen (sisäiset erät mukana, ilman liikelaitoksia) määrä, 1.332 milj. euroa, on kasvanut noin 1,5 % (19 milj. euroa) edellisvuoteen (1.313 milj. euroa) verrattuna. Kun toimintatuotot ovat kasvaneet suhteessa enemmän (noin 4,6 %), on toimintakate heikentynyt alle prosentin (0,7 % / 7 milj. euroa).

Verorahoitusta (verotuloja +7,3 milj. euroa ja valtionosuuksia +3,1 milj. euroa) kertyi yhteensä noin 11 milj. euroa ennakoitua enemmän, mistä merkittävimmän osan muodostaa yhteisöverotulo-osuuden muodostuminen noin 7 milj. euroa suuremmaksi.

Alun perin talousarviota laadittaessa arvioitiin valtionosuuksien laskentatavan muutosten aiheuttavan n 9 milj. euron leikkauksen Turun kaupungin saamiin valtionosuuksiin. Ensimmäisen osavuosikatsauksen yhteydessä korotettiin valtionosuuksien tuloarviota 2,2 milj. eurolla. Tästä huolimatta valtionosuuksien määrä muodostui noin 4 milj. euroa muutetussa talousarviossa ennakoitua suuremmaksi.

Vuosikatteeksi muodostui 60,2 milj. euroa, joka on noin 38 milj. euroa arvioitua korkeampi. Suunnitelman mukaisten poistojen määrä on 62,7 milj. euroa, joten vuosikate ei kuitenkaan ole riittänyt kattamaan poistojen määrää.

Kaupungin tulokseen kirjattiin noin 90 milj. euron satunnaiset tuotot, joista 87,4 milj. euroa muodostui sosiaali- ja terveystoimen käytössä olleiden kiinteistöjen myynnistä perustetulle tytäryhtiölle Turun seudun sosiaali- ja terveystaloustoimintatutkimus Oy:lle. Satunnaisiin tuottoihin on kirjattu myös 1,9 milj. euroa Jätteenpolttolaitoksen rakennuksen purkamista varten tehdyn pakollisen varauksen tulouttamisesta. Pakollinen varaus on ollut 2,5 milj. euroa ja toteutuneet purkukustannukset 0,6 milj. euroa. Purkamisen toteuduttua tulee sitä varten tehty pakollinen varaus tulouttaa, vaikka toteutuneet kustannukset jäisivät kirjattua varausta pienemmäksi. Tuloutus on kirjattu satunnaisiin eriin, jotta se ei vääristäisi toimintakatteen ja vuosikatteen antamaa kuvaa kaupungin taloudellisesta tilanteesta.

Tilikauden 2015 aikana on kaupunginvaltuusto päättänyt talousarviomuutoksista seuraavasti:

- Kokouksessaan 23.3.2015 § 48 kaupunginvaltuusto on hyväksynyt muutokset, joilla on ollut 3,5 miljoonan euron parantava vaikutus toimintakatteeseen ja arvioitua alijäämään koko kaupungin tasolla. Muutokset ovat perustuneet tilinpäätöksen 2014 (ennustettuun) toteumaan ja sen aiheuttamaan talouden sopeutustarpeeseen. Samalla on käsitelty taloussuunnittelu-kauden valmisteluraamia sekä taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden että kehitysalueiden ja -hankkeiden osalta.
- Osavuosikatsauksen I/2015 käsittelyn yhteydessä 11.5.2015 § 78 kaupunginvaltuusto on hyväksynyt sosiaali- ja terveystaloustoiminnan sekä kasvatus- opetuslautakunnan määrärahojen korotukset, yhteensä 2,2 milj. euroa sekä tuloarvioiden korotuksen, 1,8 milj. euroa, samoin kuin korotuksen arvioon valtionosuuksien määrästä 2,2 milj. euroa.
- Kokouksessaan 28.9.2015 § 158 kaupunginvaltuusto on käsitellyt osavuosikatsauksen ja tulosenusteen II/2015 ja sen yhteydessä päättänyt sekä yhteensä 5,8 milj. euron sopeuttamistoimista että 9,8 milj. euron lisämäärärahojen myöntämisestä toimialoille. Talousarviomuutoksen nettovaikutus on siten 4,0 miljoonaa euroa toimintakatetta heikentävä. Suurimmat muutokset kohdistuivat Sosiaali- ja terveystaloustalouteen (netto -5,6 milj. euroa) sekä Kiinteistöliikelaitokseen (netto 1,1 milj. euroa).

Talousarvion toteutuminen

Alla olevassa taulukossa on esitetty talousarviomäärärahojen nettoylitykset lautakunnittain sekä vuonna 2015 että vuonna 2014. Merkittäviä ylityksiä muutetun talousarvion mukaiseen toimintakatteeseen ei ollut.

Turun kaupunki (miljoonaa euroa)	toimintakate					
	talousarvio 2015 (muutoksin)	toteuma 2015	poikkeama 2015	toteuma 2014	2014 --> 2015	
					muutos	muutos-%
Koko kaupunki	-1 088,2	-1 069,9	18,3	-959,1	-110,8	11,6 %
Vesiliikelaitos	11,3	10,6	-0,7	10,8	-0,3	-2,5 %
Turun ks joukkoliikenneltk	-17,3	-16,7	0,6	-17,5	-0,1	0,5 %

4.2 Yleiset havainnot

Tasekirja

Tilinpäätös sisältää kuntalain 68 §:n mukaisesti taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen. Konsernitilinpäätös sisältää 68a §:n mukaisesti konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmän sekä konsernin rahoituslaskelman. Tilinpäätös sisältää kaksi liikelaitosta (Kiinteistöliikelaitos ja Vesiliikelaitos) sekä kolme taseyksikköä (Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos, Turun Työterveystalo ja Vahinkorahasto), joiden eriyttetyt tilinpäätökset on esitetty osana tilinpäätösinformaatiota.

Talousarvion toteutumisvertailu -osassa on esitetty talousarvion osien eli käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien toteutumisvertailut. Tuloslaskelma- ja rahoitusosan toteutumisvertailut on laadittu suositusten mukaisesti peruskaupungista sisäiset erät sisältäen, mutta liikelaitokset nettoperiaatteella. Tasekirjassa on liikelaitosten erillistilinpäätösten yhteydessä esitetty laskelmat liikelaitosten vaikutuksesta kaupungin talouteen tulos- ja rahoituslaskelmien muodossa, mikä yhdistää liikelaitosten ja peruskaupungin toteumavertailuluvut yhteen. Lisäksi talousarvion toteutumisvertailuihin on sisällytetty konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumisvertailut.

Toimintakertomusosa sisältää laskelmat kaupungin ja konsernin tilikauden tuloksen muodostumisesta, rahoituksesta ja taseasemasta sekä analyysit laskelmien sisällöstä, muutoksista edellisvuoteen verrattuna ja merkittävimmistä eristä.

- *Tilinpäätös sisältää kuntalain sekä kirjanpitolain ja -asetuksen säännösten ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset osiot ja laskelmat. Tarkastuksemme perusteella meillä ei ole erityistä huomautettavaa tasekirjan sisällöstä tai rakenteesta.*

Tilikauden tulos, talouden tunnusluvut, oma pääoma ja talouden tasapaino

Seuraavassa taulukossa on esitetty tilinpäätöksen tuloksen muodostuminen verrattuna kahden edellisvuoden tulokseen sekä kaupungin että kaupunkikonsernin osalta.

Turun kaupunki (miljoonaa euroa)	kaupunki			konserni	
	1.1.- 31.12.2015	1.1.- 31.12.2014	1.1.- 31.12.2013	1.1.- 31.12.2015	1.1.- 31.12.2014
Toimintakate	-962,9	-959,1	-1 007,0	-880,1	-864,8
Verotulot	730,9	708,3	680,2	726,9	704,4
Valtionosuudet	265,0	273,7	344,4	321,0	334,0
Rahoitustuotot ja -kulut	27,2	27,7	25,1	-15,1	-17,3
Vuosikate	60,2	50,6	42,7	152,7	156,3
Poistot ja arvonalentumiset	-62,7	-58,5	-54,0	-127,3	-125,7
Satunnaiset erät	89,7	4,0	30,9	7,3	-2,5
Tilikauden tulos	87,2	-3,9	19,6	32,7	28,1
Tilinpäätössiirrot	1,9	8,7	-3,6	0,0	0,8
Verot	-	-	-	-6,2	-7,5
Vähemmistöosuudet	-	-	-	-3,9	-2,3
Tilikauden yli-/alijäämä	89,1	4,8	16,0	22,6	19,1

*(konsernin tilikauden 2013 tulos ei ole vertailukelpoinen konserniyhdistelyn laskentaperiaatemuutosten vuoksi, kts kpl 4.5 konsernitilinpäätöksestä)

Kun kaupungin vuoden 2014 poistot oikaistaan (huom. 2014 poistot olivat väärin johtuen, vrt. kelpoiset poistot/oikaistut poistot 62,0 milj. euroa), vertailukelpoinen tilikauden ylijäämä on 1,3 milj. euroa.

Kaupungin oman pääoman määrä on seuraava:

Turun kaupunki (miljoonaa euroa)	kaupunki			konserni*	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2015	31.12.2014
Peruspääoma	602,0	602,0	602,0	602,0	602,0
Säätöiden peruspääomat	-	-	-	0,0	0,0
Muut omat rahastot	23,2	23,2	24,0	110,5	106,7
Edellisten tilikausien yli-/alijäämät	121,4	120,1	108,1	254,5	236,3
Tilikauden yli-/alijäämä	89,1	1,3	16,0	22,6	19,1
Oma pääoma yhteensä	835,7	746,6	750,1	989,6	964,1

*(konsernin oman pääoman määrä 31.12.2013 ei ole vertailukelpoinen konserniyhdistelyn laskentaperiaatemuutosten vuoksi, kts kpl 4.5 konsernitilinpäätöksestä)

Talouden tasapaino

Kaupungin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää eikä kaupungilla siten tarvetta kuntalain edellyttämän tasapainotusohjelman laatimiselle.

- *Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että kaupungin vuosikate ei riitä poistojen kattamiseen ja velkaantuminen jatkuu investointien vuoksi.*

Kaupunkikonsernissa vuosikate riittää poistojen kattamiseen ja tilikauden tulos on positiivinen.

Laadintaperiaatteet ja vertailukelpoisuus

Kaupungin ja konsernin tilinpäätökset on laadittu noudattaen konsernihallinnon antamia ohjeita tilinpäätöksen laadintaperiaatteista. Käsitteemme mukaan annetut ohjeet noudattavat voimassa olevaa tilinpäätöksen laadintaa koskevaa säännöstöä.

- *Meillä ei ole huomautettavaa tilinpäätöksessä käytettyihin laadintaperiaatteisiin.*

Kaupunkiorganisaatiossa ei ole vuoden 2015 aikana tapahtunut sellaisia rakenteellisia muutoksia, jotka merkittävästi vaikuttaisivat tilikausien väliseen vertailukelpoisuuteen, edellä kappaleessa 4.1 satunnaisia tuottoja lukuun ottamatta: (87,4 milj. euroa sote-kiinteistöjen myynnistä TSSTPK Oy:lle ja 1,9 milj. euroa Jätteenpolttolaitoksen rakennuksen purkamista varten tehdyn pakollisen varauksen tulouttamisesta).

Edellisvuoden tuloksessa on kertaluontoisena eränä ollut Turun ammattikorkeakoulun ja kaupunginteatterin liiketoiminnan yhtiöittämisestä syntynyt konsernin sisäinen käyttöomaisuuden myyntivoitto, yhteensä 0,9 milj. euroa.

- *Yhtiöittämisten vaikutukset tilinpäätösten vertailukelpoisuuteen on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.*

4.3 Kirjanpitoaineistoa ja kirjanpidon hoitoa koskevat havaintomme

Kirjanpidon hoito Kunnan Taitoa Oy:ssä

Kaupungin talouspalvelukeskus myytiin liiketoimintakaupalla Kunnan Taitoa Oy:lle syksyllä 2014. Talouspalvelukeskuksen henkilöstö siirtyi Kunnan Taitoan palvelukseen suorittamaan käytännössä pitkälle samoja tehtäviä kuin aiemmin. Kaupungin taloushallintajärjestelmät pysyivät samoina ja taloushallinnon rutiinit yleisestikin varsin muuttumattomina siirron jälkeen.

Tilikauden aikaisen tarkastuksemme yhteydessä kävi ilmi, että kaupungin avaavan taseen saldot ja niissä ilmenneet erot oli selvittämättä joulukuun alussa. SAP-järjestelmän avaavassa taseessa esiintyy selvittämätön ero, joka oikaistaan käsin julkaistavaan taseeseen. Näin ollen järjestelmästä ei saa tilikauden aikana ajettua sellaista tuloslaskelmaa ja tasetta, jotka täsmäisivät keskenään.

Taloushallinnon ja kirjanpidon rutiineja on hajautettu useille henkilöille Kunnan Taitoassa. Esim. palkanlaskennasta, ostolaskujen käsittelystä, myyntilaskutuksesta ja maksuliikenteestä vastaavat eri tiimit. Kokemuksemme mukaan kuitenkin kaupungin kirjanpidosta ja tilinpäätöksen sisällöstä vastaa käytännössä yksi henkilö, toisen henkilön laatiessa konsernitilinpäätöksen.

Tapaamamme taloushallintohenkilöt kaupungin eri toimialoilla ovat käsitteemme mukaan ammattitaitoisia ja tuntevat oman alansa talouden ja siihen vaikuttavat tekijät hyvin. He myöskin laativat merkittävän osan tarvittavista jaksotustositteista tilinpäätökseen. Kuitenkin tilinpäätöksen tarkastuksessa nousi edelleen esiin seuraavassa kappaleessa esitetyt puutteet muistiotositteiden liitteissä ja tase-erittelyjen sisällössä. Edelleen, tiedot jaksotuksista ja niiden perusteista olivat saatavissa niitä erikseen pyydettyä, mutta tieto ei ollut Taitoassa automaattisesti käytettävissä. Näin ollen jaksotusten perusteet eivät olleet automaattisesti osana kirjanpitoaineistoa.

- *Edellä mainittuihin havaintoihimme perustuen esitämme huolestamme siitä, onko Kunnan Taitoalla tarjota Turun kaupungille riittävät resurssit siihen, että kaupungin tilinpäätös tulee laadittua kaikilta osin asianmukaisesti ja myös dokumentoitua ajantasaisesti.*
- *Odotamme Turun kaupungin selvitystä siitä, miten 2016 tilinpäätöksen ongelmaton ja joustava laadinta varmistetaan Kunnan Taitoalta hyvissä ajoin ennen 2016 tilinpäätöksen laadintaa.*

Kirjanpidon tositeaineisto ja tilinpäätöstä varmentava dokumentaatio

Hyvän kirjanpitotavan mukaan tositteen sisällöstä käy selkeästi ilmi, millä oletuksilla ja laskentasäännöillä tositteen luvut on laskettu (Kilan yleisohje Kirjanpidon menetelmistä ja aineistosta 1.2.2011). Kuten edellisvuoden tarkastuksessamme, myös tänä vuonna havaitsimme, että monista muistiotositteista puuttuivat liitteet, joista olisi käynyt ilmi tehdyn kirjauksen peruste.

- *Vastaisuudessa muistioihin tulee liittää tausta-aineisto, josta käy ilmi muistion kirjaus- ja laskentaperuste eli päätös, lasku tai muu erittely.*

Kirjanpitolain 3 luvun 13§:n mukaan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta varmentamaan on laadittava tase-erittelyt. Ne ovat yksityiskohtaisia ryhmittäisiä luetteloita (KPA 5:1.1 §). Yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta 14.12.2010 todetaan, että erittelyä ei tarvitse laatia omasta pääomasta eikä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista. Samaisessa ohjeessa kuitenkin todetaan, että käytännössä näitäkin koskevien luetteloiden laatiminen on suositeltavaa tarkastettavuuden varmistamiseksi ja esimerkiksi kirjanpitoasetuksen mukaisten liitetietojen aikaansaamiseksi. Tase-erittelyjen tarkoituksena on eritellä tarvittaessa nimike- tai tositemuotoisesti kunkin tase-erän sisältö.

Edellisvuoden tapaan ei tarkastuksessamme ollut kaikilta osin käytettävissä valmiita tase-erittelyjä, joiden perusteella olisi voinut selvittää kunkin tase-erän sisältö. Saamamme tiedon mukaan yksiköiden tulisi toimittaa tase-erittelyjen liitteitä, joista selviäisi tase-erän sisältö, mutta kaikkia ei oltu toimitettu Kunnan Taitoalle tase-erittelyihin liitettäväksi ennen tarkastusajankohtaa.

- *Seuraavaan tilinpäätökseen tulee laatia selkeät tase-erittelyt, joiden avulla pystytään suoraan johtamaan taseessa esitetyt luvut kirjanpitoon. Myös tase-erittelyjen liitteiden tulisi pääsääntöisesti olla käytettävissä siinä vaiheessa, kun tilinpäätöstarkastusta tehdään.*

Sekä muistiotositteiden liitteiden puuttuminen että tase-erittelyjen tietojen osittaisen puutteellisuuden vuoksi emme voineet tarkastuksessa kaikilta osin varmistua tilinpäätökseen tehtyjen jaksotusten oikeellisuudesta. Niiltä osin kuin pyysimme ja saimme dokumentaatiota tai muuta taustamateriaalia yksiköistä jaksotusten tarkastamiseksi, olivat havaitsemamme virheet tai puutteet vähäisiä. Taustamateriaalin pyytäminen erikseen on työlästä eivätkä muistiotositteet ja tase-erittelyt tältä osin täyty kirjanpitolain tarkoittamaa kirjauksen perusteen varmentamista.

4.4 Tilinpäätöseräkohtaiset havainnot

Toimintatuotot ja kulut

Tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä kävimme keskusteluja tilinpäätöksen laadinnasta vastaavien henkilöiden kanssa liittyen toimintatuottojen ja –kulujen jaksotuksiin. Tilinpäätöstarkastukseen sisältyi ostolaskujen jaksotuksen tarkastusta sekä toimintatuotoista mm. myyntivoittojen tarkastusta. Tulo- ja menoennakoiden ja –jäämien jaksotusten osalta viittaamme yllä muistiotositteista ja tase-erittelyistä esittämiimme havaintoihin..

Tilinpäätökseen on jaksotettu kertyneiden lomaoikeuksien mukaiset lomapalkat, lomarahat ja säästövapaat. Jaksotus perustuu palkanlaskennan järjestelmän tuottamaan listaukseen ja siinä on huomioitu myös lomapalkkojen sivukulut.

Verotulot ja valtionosuudet

Tuloslaskelmassa esitetty verotulojen määrä täsmää määrään, jonka verohallinto on ilmoittanut tilittäneensä Turun kaupungille vuoden 2015 aikana.

Tuloslaskelmaan kirjatut käyttötalouden valtionosuudet vastaavat ministeriöiden näistä antamia tietoja.

Investointivaraus ja poistoero

Kaupungin vapaaehtoiset varaukset, 7,6 milj. euroa (ed.v. 8,0 milj. euroa), muodostuvat Kiinteistöliikelaitoksen erillistilinpäätöksessä muodostetusta investointivarauksesta. Jäljellä oleva investointivarausta on muodostettu tilinpäätöksessä 2013, jolloin se on tilinpäätöksen 2013 tietojen mukaan kohdennettu ”VR konepaja-alueen rakentamiseen” 5,0 milj. euroa ja ”Yli-Maarian koulun rakentamiseen” 3,0 milj. euroa.

Vuoden 2015 aikana investointivarausta on käytetty VR-konepaja-alueen rakentamiseen 0,4 milj. euroa. Käyttö on kirjattu ohjeiden mukaisesti ja siitä on muodostettu saman suuruinen poistoeron lisäys.

Pakolliset varaukset

Kaupungin taseeseen sisältyy pakollisia varauksia 10,9 milj. euroa (edellisvuonna 13,5 miljoonaa euroa). Suurin varauksista on KuEL:n ulkopuolisista eläkesitoumuksista johtuva varaus.

Pakollisiin varauksiin aiemmin sisältynyt varaus jätteenpolttoliikelaitoksen rakennuksen purkamiseen, 2,5 miljoonaa euroa, on tuloutettu, kun rakennus on purettu. Toteutuneet kustannukset olivat 0,6 milj. euroa ja erotus, 1,9 milj. euroa, on esitetty satunnaisena tuottona.

Taseeseen sisältyy edelleen ympäristövelvoitteita varten tehty varaus, 4,0 miljoonaa euroa (edellisvuonna 3,4 miljoonaa euroa). Varausten määrät perustuvat arvioihin tulevien kustannusten määrästä ja niitä arvioidaan vuosittain.

Pakollisten varausten määrä on eritelty asianmukaisesti taseen liitetiedoissa.

Rahoitus

Kaupungin rahoitusasemaa ja sen muutoksia on selostettu toimintakertomuksessa. Korollisen kokonaisvelan määrä oli vuoden lopussa 598 miljoonaa euroa, kun se edellisessä tilinpäätöksessä oli 542 miljoonaa euroa. Velkaantumisen lisääntymiseen on syytä edelleen kiinnittää huomiota ja etsiä vaihtoehtoja sopeuttaa talous vastaamaan kasvavia velanhoitokuluja.

Tarkastuksessa olemme käyneet läpi rahoitusomaisuuden, rahoituslaitoslainojen ja niiden suojausten arvostamista ja esittämistä, niihin liittyvien tuottojen ja kulujen jaksottamista sekä dokumentaatiota. Korollisista veloista on suojattu 495 miljoonaa euroa eripituisin koronvaihtosopimuksin. Koronvaihtosopimusten käypä arvo tilinpäätöshetkellä oli negatiivinen 20,7 miljoonaa euroa. Efektiiivinen pitkäaikaisen korollisen vieraan pääoman korko vuonna 2015 on ollut suojaukset huomioon otettuna noin 1,4 %.

Kaupungin rahoitusaseman osalta korostuu yhtiöittämisten myötä konserninäkökuuma.

- *Suosittelimme, että konsernijohdolle laaditaan säännöllisesti raportit, joista ilmenee erikseen emokaupungin korolliset velat, likvidit varat ja suojaukset sekä konsolidoituna koko kaupunkikonsernitason vastaavat luvut.*

Kävimme tilinpäätöstarkastuksen yhteydessä Basware maksuliikennesovelluksen käyttäjävaltuudet. Emme todenneet huomautettavaa. Maksuliikennesovelluksesta on kaupungin toimesta laadittu 1.12.2009 dokumentti, jonka riskienhallintapäällikkö on hyväksynyt 10.2.2010. Dokumentista on mielestämme tarpeen päivittää 11. ja 12. (käyttöoikeuksien hallinta ja käytön tarkkailu).

4.5 **Konsernitilinpäätös**

Konsernin tuloksen muodostuminen

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto julkaisi uuden yleisohjeen konsernitilinpäätöksen laatimisesta 22.12.2015. Siinä on mm. tarkennettu konserniyhdistelyn ja keskinäisen omistuksen eliminoinnin laskenta- ja kirjaamiskäytäntöjä, joita on sovellettu myös vuoden 2014 konserniyhdistelyyn takautuvasti.

Keskeinen muutos konserniyhdistelyn laatimisessa on poistoeron ja vapaaehtoisten varausten käsittelyn muutos. Yleisohjeen mukaan myös kuntakonsernin laatimisessa noudatetaan samaa käytäntöä kuin yritysten konsernitilinpäätöksissä aiemmin, jossa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset jaetaan omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan silloin, kun niiden muutos on osa verotettavaa tulosta. Kunnan tai kuntayhtymän poistoero, joka on pääasiallisesti syntynyt investointivarausten käytöstä, siirretään konsernitilinpäätöstä laadittaessa omaan pääomaan.

Edellä mainitut konsernitilinpäätöksen laskentaperiaatteiden muutokset on tehty myös vuoden 2014 vertailutietoihin, joten tasekirjassa 2015 esitetyt vertailutiedot eivät kaikilta osin täsmää vuoden 2014 tasekirjassa esitettyihin tietoihin. Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten käsittelyn muutoksen vaikutus konsernin kertyneisiin ylijäämiin 31.12.2014 on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa. Muutetun käsittelyn vuoksi on oman pääoman määrä lisääntynyt yhteensä 152 milj. euroa.

Konsernin tuloksen muodostuminen verrattuna kaupungin omaan tulokseen on esitetty alla olevassa taulukossa (vuoden 2014 tietona oikaistu, tasekirjan 2015 mukainen tulos):

Konsernin tuloksen muodostuminen:	2015	2014
Turun kaupungin tilikauden tulos	89,1	1,3
Tytäryhteisöjen tulokset yhteensä (alakerneineen)	35,6	36,8
Osuudet kuntayhtymien tuloksista yhteensä	0,2	3,6
Erillistilinpäätökset yhteensä	124,9	41,7
Tulosvaikuttiset konsernieliminoinnit:		
SoTe -kiinteistöjen yhtiöittämisen sisäinen kate	-87,7	
Teatterikiinteistön sisäinen myyntivoitto	-0,3	
Teknologiakiinteistöjen kauppojen sisäinen kate		-10,7
Turku Energian maksama osinko	-18,0	-16,0
Poisto-oikaisut (käyttöomaisuuden sisäisistä katteista sekä kiinteistöyhtiöiden suunnitelman mukaisten poistojen oikaisu nettona)	5,4	4,8
Konsernin sisäisten ostojen aktivoinnit (myyjällä tuottona, ostajalla käyttöomaisuudessa)	0,0	-0,5
Tulososuus osakkuusyhtiöistä	1,1	0,6
Vähemmistöosuudet tytäryhtiöiden tuloksista	-3,8	-2,3
Poistoerojen ja vapaaehtoisten varausten muutosten eliminointi	1,8	2,9
Laskennallisen verovelan muutos	-0,7	-0,6
Muut eliminoinnit	-0,1	-0,8
Konsernin tulos	22,6	19,1

Konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunkikonsernin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 27 suoraan kaupungin määräysvallassa olevaa yhteisöä, joista kolmella on alakonserni sisältäen yhteensä 13 yhtiötä, 3 kuntayhtymäosuutta, joissa yhteensä 5 tytäryhteisöä sekä 5 merkittävintä osakkuusyhtiötä. Yhdistelyjä yhteisöjä on yhteensä 53. Yhdistely on tehty konsernitiedoilla niissä yhteisöissä, jotka laativat oman konsernitilinpäätöksensä.

Kaupunkikonsernissa uusina yhtiöinä ovat Turun seudun sosiaali- ja terveystalvluukiinteistöt Oy, Kiinteistö Oy Kaupunginteatteri, Kiinteistö Oy Syvälahden koulu sekä Turku International Oy Ltd.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on eliminoitu keskinäiset liiketapahtumat ja keskinäinen omistus sekä konserniyhtiöiden välisistä liiketapahtumista syntyneet käyttöomaisuuden sisäiset katteet. Kuntayhtymien tilinpäätökset on yhdistelty omistussosuuden mukaisessa suhteessa ns rivi riviltä. Sekä tytäryhteisöjen että kuntayhtymien yhdistelyssä on käytetty alakonsernitilinpäätöksiä siltä osin kuin niitä on. Tytäryhtiöiden konsernin ulkopuolisen omistuksen vastaava osuus tyttärien tuloksista ja omasta pääomasta on erotettu vähemmistöosuudeksi.

- *Tarkastuksemme perusteella on Turun kaupungin konsernitilinpäätös laadittu noudattaen kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laadinnasta annettuja ohjeita.*

5 Muut asiat

5.1 Raportointimme tilikauden aikana

Olemme laatineet tilikauden 1.1.-31.12.2015 tilikauden aikaisesta tarkastuksestamme seuraavat kirjalliset muistiot:

- Väliraportti vuoden 2015 tarkastuksesta (23.11.2015)
- Yhteenvedon sivistystoimialan tarkastuksesta (19.2.2016)

Turussa 6. toukokuuta 2016

Leif-Erik Forsberg
JHT, KHT

Jorma Nurkkala
JHT, KHT

Mari Säynätjoki
JHT, KHT

Jakelu

Tarkastuslautakunta

Kaupunginjohtaja Aleksi Randell

Talousjohtaja Jukka Laiho

Laskentapäällikkö Seija Liinoja

Konsernilaskennan päällikkö Merja Vuorinen